

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลเป็นลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 5 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกในด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ (2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ของผู้ประเมินภายนอกระหว่างผู้ประเมินที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน (3) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ของผู้ประเมินภายนอกระหว่าง ผู้ประเมินเต็มเวลาและผู้ประเมินบางเวลา (4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกในด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และ (5) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดหน่วยประเมินที่ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ในภาคใต้ จำนวน 1,190 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ประเมินภายนอกในสังกัดหน่วยประเมินดังกล่าว จำนวน 290 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) จำนวน 5 ข้อ สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ผู้ประเมิน และต้นสังกัด ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 65 ข้อ เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก 3 ด้าน คือสมรรถนะด้านความรู้ 17 ข้อ สมรรถนะด้านทักษะ 28 ข้อ สมรรถนะด้านคุณลักษณะ 20 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด

จำนวน 4 ข้อ เกี่ยวกับสมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ สมรรถนะด้านคุณลักษณะ รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์เป็นหลัก จากนั้นจะนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทำการ ลงรหัส ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เป็นการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะและการแจกแจงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประเมิน ภายนอกด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เพื่อหาค่าร้อยละของจำนวน กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรอิสระจากแบบสอบถามตอนที่ 1 คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวม หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดการกระจายของข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก ทดสอบค่าที เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะทุกข้อของผู้ประเมินภายนอกทั้ง 3 ด้าน จำนวน 65 ข้อ และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับสมรรถนะของผู้ประเมิน ภายนอก โดยเปรียบเทียบ ทั้ง 3 ด้านสมรรถนะ ถ้าพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย จะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามวิธีการของทูคีย์ (Tukey's HSD test) และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด สำหรับแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษา ชั้นพื้นฐานในภาคใต้ทั้ง 3 ด้านรวมทั้งปัญหาทั่วไป ได้วิเคราะห์โดยรวมความถี่ สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะเป็น รายข้อแล้วจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามจำนวนความถี่มากไปหาน้อยในแต่ละประเด็นปัญหา และเนื่องจากมีประเด็นปัญหาปลีกย่อยที่มีความถี่น้อยอยู่จำนวนมาก ไม่สามารถนำเสนอได้หมด ผู้วิจัยจึงได้ตัดประเด็นปัญหาที่มีความถี่น้อยกว่า 15 ทิ้งไป

1.3 สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยข้อมูลเบื้องต้น เพื่อตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไป สรุปได้ ดังนี้

1.3.1 สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกสมรรถนะรายด้านพบว่า สมรรถนะด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านทักษะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3.2 สมรรถนะด้านความรู้ของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนความรู้ในการเขียนรายงานให้ได้มาตรฐานของ สมศ. มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3.3 สมรรถนะด้านทักษะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสร้างบรรยากาศที่ดีในระหว่างประเมิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนการตรวจสอบปรับปรุงแผนการประเมินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3.4 สมรรถนะด้านคุณลักษณะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไม่ใช้อำนาจในฐานะผู้ประเมินเรียกรับผลประโยชน์ใด ๆ จากสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดและการเก็บเอกสารอย่างเป็นระเบียบและต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3.5 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้โดยภาพรวมและรายข้อย่อย ระหว่างผู้ประเมินเต็มเวลาและผู้ประเมินบางเวลา พบว่า มีระดับสมรรถนะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบในสมรรถนะรายข้อย่อย พบว่า ผู้ประเมินเต็มเวลาและผู้ประเมินบางเวลา มีสมรรถนะด้านความรู้ในวิธีการประเมินภายนอกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนสมรรถนะรายข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

1.3.6 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านทักษะของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้โดยภาพรวมและรายข้อย่อย ระหว่างผู้ประเมินเต็มเวลา และผู้ประเมินบางเวลา พบว่า โดยภาพรวมมีระดับสมรรถนะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะในรายข้อย่อย พบว่า ผู้ประเมินเต็มเวลาและผู้ประเมินบางเวลา มีระดับสมรรถนะในการเลือกใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลอย่างเหมาะสม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสมรรถนะรายข้อย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

1.3.7 การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ด้านคุณลักษณะ โดยภาพรวม ระหว่างผู้ประเมินเต็มเวลาและผู้ประเมินบางเวลา

พบว่า ระดับสมรรถนะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนก ระดับสมรรถนะตามรายข้อย่อย พบว่า ระดับสมรรถนะที่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ความรักและภูมิใจในอาชีพการประมงภายนอก การไม่เป็นที่ปรึกษาหรือเป็นวิทยากรให้กับ สถานศึกษาที่ตนเองประมง การรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลและสถานศึกษาที่ได้จากการ ประมง การปฏิบัติงานได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามมาตรฐาน สมศ. ส่วนระดับสมรรถนะที่มีความ แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การเป็นกัลยาณมิตรในทีมประมงการรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น การไม่ยอมให้อิทธิพลใด ๆ มาเบี่ยงเบนผลการประมง การไม่ใช้อำนาจในฐานะผู้ ประมงเรียก/รับผลประโยชน์ใด ๆ จากสถานศึกษา และการไม่ประพฤติให้ เสื่อมเสียแก่ชื่อเสียง ของตนและ สมศ.

1.3.8 การเปรียบเทียบสมรรถนะตามกลุ่มอายุ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้าน คุณลักษณะของผู้ประมงภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ โดยภาพรวมพบว่า ผู้ ประมงที่มีอายุ 30 – 39 ปี มีสมรรถนะแตกต่างกับผู้ประมงในกลุ่มอายุ 40 – 49 ปี, 50– 59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านก็พบว่าผู้ประมงที่มีอายุ 30 – 39 ปี มีสมรรถนะ แตกต่างกับผู้ประมงในกลุ่มอายุอื่น ๆ ทุกด้าน และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ในด้าน ความรู้พบว่า แตกต่างกันอยู่ 2 ข้อ คือ กลุ่มอายุ 40-49 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนสมรรถนะในกลุ่มอายุอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนในด้านทักษะ พบว่า มีความแตกต่างอยู่ 3 ข้อ คือ กลุ่มอายุ 30-39 ปี กับกลุ่มอายุ 40-49 ปี กลุ่มอายุ 50-59 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนกลุ่มอายุอื่น ๆ ไม่มีความ แตกต่าง สำหรับสมรรถนะของผู้ประมงภายนอกจำแนกรายข้อในด้านคุณลักษณะ ระหว่างกลุ่มที่ มีอายุ 30-39 ปี 40-49 ปี 50-59 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ในด้านคุณลักษณะ พบว่า ทุกกลุ่มอายุ ไม่มีความแตกต่าง

1.3.9 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน พบว่า สมรรถนะ ด้านความรู้ มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับสมรรถนะด้านทักษะ และมีความสัมพันธ์ปานกลางกับ สมรรถนะด้านคุณลักษณะ ส่วนสมรรถนะด้านทักษะ ยังมีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับสมรรถนะ ด้านคุณลักษณะอีกด้วย

1.3.10 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า

1) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านความรู้ มีความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ขาดความรู้ในการบันทึกภาคสนามและการเขียนรายงาน ขาดความรู้ในระเบียบปฏิบัติและ กฎเกณฑ์ต่างๆ ของ สมศ. และหน่วยประมง ขาดความรู้ในการวิเคราะห์รายงานการประเมิน ตนเองของสถานศึกษา (SAR) ข้อเสนอแนะ คือ สมศ. ควรจัดอบรมผู้ประมงในเรื่องบันทึก

ภาคสนามและเขียนรายงาน สมศ. ควรพิมพ์เอกสารแจกและส่งข่าวสารถึงผู้ประเมินโดยตรงและทั่วถึง สมศ. ควรดูแลให้หน่วยพัฒนาความรู้ผู้ประเมินอย่างสม่ำเสมอ

2) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านทักษะปฏิบัติ พบว่า ปัญหาในสมรรถนะด้านทักษะของผู้ประเมินภายนอกในภาคใต้ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย คือ การขาดการวางแผนงานก่อนออกปฏิบัติการประเมิน การขาดการศึกษารายงานประเมินตนเอง ขาดการบันทึกข้อมูลล่วงหน้า และขาดทักษะทางเทคนิคในการเก็บข้อมูลตามลำดับ ข้อเสนอแนะคือ ผู้ประเมินอภิमानภายในหรือหน่วยควรเข้มงวดให้มีการวางแผนการประเมินล่วงหน้า หัวหน้าทีมควรเป็นผู้นำการบันทึกข้อมูลล่วงหน้า และควรอบรมเข้มแข็งปฏิบัติการให้สามารถประเมินได้ชัดเจนทุกด้าน

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านคุณลักษณะ พบว่า ปัญหาในสมรรถนะด้านคุณลักษณะของผู้ประเมินภายนอกในภาคใต้ มีความถี่เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ผู้ประเมินภายนอกมีเจตคติที่ไม่ดีต่อ สมศ. และหน่วยประเมินที่สังกัดผู้ประเมินขาดความตระหนักในหน้าที่ ขาดการทำงานอย่างมืออาชีพ และผู้ประเมินยังรบกวนเวลาและสร้างความเครียดแก่สถานศึกษา ข้อเสนอแนะ คือ สมศ.และหน่วยประเมิน ควรมีการประกันคุณภาพภายใน มีรายงานการประเมินตนเอง ควรตรวจสอบจรรยาบรรณผู้ประเมินภายนอก มีมาตรการพัฒนา จรรยาบรรณ และควรมีการประเมินมาตรฐานด้านผู้ประเมิน

4) ปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไป แยกเป็นประเด็น ดังนี้

(1) เกี่ยวกับ สมศ. สมศ.เปลี่ยนหลักเกณฑ์ วิธีการประเมินบ่อยเกินไป ร่องลงไปได้แก่ หลักเกณฑ์ของ สมศ. ไม่เป็นปรนัย และค่าตอบแทนจากการประเมินสถานศึกษาน้อยเกินไป ตามลำดับ ข้อเสนอแนะ คือ -สมศ. ไม่ควรเปลี่ยนแบบบันทึกและแบบรายงานบ่อยเกินไป .ควรปรับปรุงแบบกรอกการบันทึกให้เป็นปรนัยมากขึ้น และควรเพิ่มค่าตอบแทนให้ผู้ประเมินตามภาวะทางเศรษฐกิจ

(2) เกี่ยวกับหน่วยประเมิน หน่วยประเมินไม่ค่อยพัฒนาผู้ประเมินในสังกัด และหน่วยประเมินไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ข้อเสนอแนะ หน่วยควรมีแผนพัฒนาด้านผู้ประเมินตามเกณฑ์การพัฒนาคู และหน่วยควรมีการประกันคุณภาพภายใน มีการรายงานการประเมินตนเอง

(3) เกี่ยวกับการตรวจอ่าน การตรวจอ่านของผู้ประเมินอภิमानภายนอก ไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน ข้อเสนอปรับแก้ยุ่งยากและเสียเวลามาก ข้อเสนอแนะ สมศ. ควรพัฒนาผู้ตรวจอ่านให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ควรมีแบบอย่างการบันทึกภาคสนามและตัวรายงานที่ได้มาตรฐานสมบูรณ์

(4) เกี่ยวกับฝ่ายรับการประเมิน สถานศึกษาทำรายงานประเมินตนเอง ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ และต้นสังกัดอนุญาตให้เข้ารับ การอบรมเป็นผู้ประเมินได้ แต่ไม่อนุญาตให้ออกประเมิน ข้อเสนอแนะ ต้นสังกัดควรนิเทศการจัดทำรายงานประเมินตนเองให้ถูกต้องสมบูรณ์ และควรอนุญาตให้บุคลากรของ สพฐ.ออกประเมินบ้าง

(5) เกี่ยวกับผู้ประเมินภายนอก ผู้ประเมินภายนอกที่ต่อการทำ บันเทิงภาคสนามและเขียนรายงาน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อ สมศ.และหน่วยประเมิน และมีปัญหาความ ไม่ปลอดภัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงการบันเทิงภาคสนามและการ เขียนรายงานให้ใช้ง่ายและประหยัด สมศ.และหน่วยประเมินควรมีการประกันคุณภาพและมี รายงานการประเมินตนเอง สมศ.ควรให้ผู้ประเมินภายนอกในพื้นที่ร่วมวางแผนและจัดสรร สถานศึกษา

2. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับกรอบแนวคิดสมรรถนะของ ผู้ ประเมินภายนอก มีประเด็นสำคัญที่ขอนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ความสอดคล้องกับสมมติฐาน ความสอดคล้องของผลการวิจัยกับสมมติฐาน มีดังนี้

2.1.1 สมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ และ สมรรถนะด้านคุณลักษณะ ของ ผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ ระหว่าง ผู้ประเมินเต็มเวลาและผู้ประเมินบางเวลา มีความแตกต่างกันนั้น พบว่า

1) โดยภาพรวมและสมรรถนะด้านความรู้ มีระดับสมรรถนะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบในสมรรถนะรายข้อ พบว่า สมรรถนะด้านความรู้ในวิธีการประเมิน ภายนอกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนสมรรถนะรายข้ออื่น ๆ ในด้าน ความรู้ไม่แตกต่างกัน

2) ส่วนสมรรถนะด้านทักษะ ของผู้ประเมินภายนอกพบว่า มีระดับ สมรรถนะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะในรายข้อย่อย พบว่า ทักษะในการเลือกใช้ เครื่องมือเก็บข้อมูลอย่างเหมาะสม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน สมรรถนะรายข้อย่อยอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะ ของผู้ประเมินภายนอก โดยภาพรวม ระหว่างผู้ประเมินเต็มเวลาและผู้ประเมินบางเวลา พบว่า ระดับสมรรถนะมีความแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกระดับสมรรถนะตามรายชื่อข้อยังพบว่า ระดับสมรรถนะที่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ความรักและภูมิใจในอาชีพ การประเมินภายนอก การไม่เป็นที่ปรึกษาหรือเป็นวิทยากรให้กับสถานศึกษาที่ตนเองประเมิน การรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลและสถานศึกษาที่ได้จากการประเมิน การปฏิบัติงานได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามมาตรฐาน สมศ. ส่วนระดับสมรรถนะรายชื่อด้านทักษะที่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การเป็นกัลยาณมิตรในทีมประเมิน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การไม่ยอมให้อิทธิพลใดๆ มาเบี่ยงเบนผลการประเมิน การไม่ใช้อำนาจในฐานะผู้ประเมินเรียก/รับผลประโยชน์ใดๆ จากสถานศึกษา และการไม่ประพฤติให้เสื่อมเสียแก่ชื่อเสียงของตนและ สมศ.

2.1.2 สมมติฐานข้อ 2 สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านคุณลักษณะ ของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันนั้น ผลการวิจัยพบว่า

1) สมรรถนะตามกลุ่มอายุ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ โดยภาพรวมพบว่า ผู้ประเมินที่มีอายุ 30 – 39 ปี มีสมรรถนะแตกต่างกับผู้ประเมินใน กลุ่มอายุ 40 – 49 ปี, 50– 59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านก็พบว่าผู้ประเมินที่มีอายุ 30 – 39 ปี มีสมรรถนะแตกต่างกับผู้ประเมินในกลุ่มอายุอื่น ๆ ทุกด้าน และเมื่อจำแนกเป็นรายคู่ ในด้าน ความรู้พบว่าแตกต่างกันอยู่ 2 คู่ คือ กลุ่มอายุ 40-49 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนสมรรถนะในกลุ่มอายุอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน

2) ส่วนในด้านทักษะ พบว่า มีความแตกต่างอยู่ 3 คู่ คือ กลุ่มอายุ 30-39 ปี กับกลุ่มอายุ 40-49 ปี กลุ่มอายุ 50-59 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนกลุ่มอายุอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่าง

3) สำหรับสมรรถนะด้านคุณลักษณะ ของผู้ประเมินภายนอกจำแนกรายคู่ ในด้านคุณลักษณะ ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ 30-39 ปี 40-49 ปี 50-59 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ทุกกลุ่มอายุ ไม่มีความแตกต่าง

2.1.3 สมมติฐานข้อ 3 ที่มีว่าสมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะและสมรรถนะด้านคุณลักษณะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ มีความสัมพันธ์กันนั้น จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน พบว่า สมรรถนะด้านความรู้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างสูงกับสมรรถนะด้านทักษะ และมีความสัมพันธ์ปานกลางกับสมรรถนะด้านคุณลักษณะ ส่วนสมรรถนะด้านทักษะ ยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างสูงกับสมรรถนะด้านคุณลักษณะอีกด้วย

2.2 ข้อค้นพบความเสียหายจากการบริหาร คือ ผลการสำรวจสถานะส่วนบุคคลที่พบว่า ผู้ประเมินภายนอกที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นั้น มีอยู่ถึงร้อยละ 49 ของผู้ประเมินภายนอกทั้งหมด เมื่อ สพฐ. มีคำสั่งห้ามบุคลากรในสังกัดออกทำการเป็นผู้ประเมินภายนอก ย่อมกระทบกระเทือนถึงกิจการของหน่วยประเมินเป็นอย่างยิ่ง ทำให้หน่วยประเมินขาดกำลังคนไปถึงครึ่งหนึ่งโดยทันที และต้องลงทุนสร้างผู้ประเมินใหม่มาทดแทน ซึ่งต้องใช้เงินมหาศาล เรื่องนี้ มีผู้เสนอเป็นปัญหามาในคำถามปลายเปิดด้วยความถี่ระดับต้น ๆ ของข้อเสนอทั้งหมด

2.3 ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับทฤษฎีอื่น คือข้อค้นพบที่ว่า สมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ของผู้ประเมินภายนอก คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะปฏิบัติ และด้านคุณลักษณะนั้น มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกค่อนข้างสูงนั้น มีส่วนเทียบได้กับมิติการประเมินภายนอกของ สมศ. ที่ สรุปได้ว่า มิติความตระหนัก (Awareness) และมิติความพยายามหรือการปฏิบัติ (Attempt) ย่อมส่งผลถึงหรือเป็นตัวพยากรณ์ถึงผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ทั้งนี้ โดยเทียบความตระหนักเป็นคุณลักษณะและจรรยาบรรณ เทียบความพยายามหรือการปฏิบัติเป็นทักษะ ที่นำไปสู่คุณภาพของผลสัมฤทธิ์หรือผลงาน ทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมกรการเรียนรู้ (Taxonomy) ของบลูม (Bloom 1967) ที่กล่าวว่า ความรู้ (Knowledge) การปฏิบัติ (Practice) และความรู้สึกลึก (Affective) มีความสัมพันธ์กันและส่งผลถึงกันและกันเสมือนสามเหลี่ยมสามด้าน คือ ถ้าความรู้ดี ย่อมทำให้ทักษะหรือการปฏิบัติดีด้วย ส่วนด้านคุณลักษณะนั้น ส่วนหนึ่งเป็นความรู้สึกลึก (Affective Domain) และเป็นตัวเสริมแรง (Reinforcement) ให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพมากขึ้น (Bloom, B. S. and others, (1967)

2.4 ความสอดคล้องกับความคาดหมายหรือความเป็นปรกติทั่วไป ที่คาดหมายเอาไว้ว่า คนที่อายุเลขเกษียณแล้วสมรรถนะจะต่ำลงและแตกต่างจากคนอายุกลุ่มอื่นนั้น จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ประเมินภายนอกที่อายุ 60 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของสมรรถนะรวมทุกด้าน สูงกว่าทุกกลุ่มอายุ (ค่าเฉลี่ยที่ 4.27) ยกเว้น 40-49 ปี (ค่าเฉลี่ย 4.28) และเมื่อแยกสมรรถนะเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มอายุ 60 ปี ขึ้นไปเป็นรองอยู่เล็กน้อยกับกลุ่มอายุ 40-49 ปี ด้านทักษะยังเป็นที 3 ใน 4 กลุ่มอายุ และด้านคุณลักษณะ เป็นอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ยที่ 4.61) เท่ากับกลุ่มอายุ 50-59 ปี ส่วนค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขึ้นไปนั้น กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปมีความแตกต่างกับกลุ่มอื่น ๆ เพียงครั้งเดียวของภาพรวมและรายด้าน ตามข้อค้นพบนี้ จึงสรุปได้ว่า การที่ สมศ. แก่ระเบียบเกี่ยวกับอายุของผู้ประเมินภายนอกที่อย่างสูง 65 ปี เป็นไม่จำกัดอายุอย่างสูงย่อมเป็นที่เขมรับได้ (สมศ. 2547)

2.5 ความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ดังที่กล่าวแล้วว่า ในประเทศไทยนั้นยังไม่เคยมีการวิจัยเรื่องสมรรถนะโดยตรงของผู้ประเมินภายนอก เท่าที่พบมีเพียง 3-4 รายเท่านั้น คือ (1) อรนิศา เจริญรวย (2544) ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะและวิธีการที่พึงประสงค์ในการกำหนด

ผู้ประเมินภายนอกสำหรับการตรวจสอบสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) ปิยะมาศ หวังช่วยกลาง (2547) ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) เกื้อ กระแสโสม (2547) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอกตามแนวคิดที่เน้นสมรรถภาพสำหรับการประเมินสถานศึกษา และ (4) ทองอยู่ แก้วไพโรษะ และคณะ (2547) ทำการวิจัยเรื่อง มาตรฐานและรูปแบบการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลงานของ (1) เป็นการกำหนด คุณสมบัติผู้ประเมินภายนอกเพื่อนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (2) เป็นการรวบรวมความคิดเห็นในสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกที่คาดหวัง (Expected Outcome) เพื่อนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติผู้ประเมินภายนอกที่ต้องการในอุดมคติ และนำไปใช้ในการพัฒนาผู้ประเมินภายนอก (3) เป็นการสังเคราะห์สมรรถนะที่จำเป็นต้องมีในผู้ประเมินภายนอก เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือวัดสมรรถนะและใช้ในการพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอก ส่วน (4) นั้น เป็นเรื่องการหารูปแบบการพัฒนาหน่วยประเมิน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ประเมินภายนอก ทั้ง 4 เรื่องไม่ใช่ว่าการค้นพบสมรรถนะ ที่มีอยู่จริงในตัวผู้ประเมินภายนอก (Actual Outcome) แต่ทั้ง 4 เรื่องนี้ เป็นตัวตั้งต้นที่ดีสำหรับการค้นหาสมรรถนะที่มีอยู่จริงในตัวผู้ประเมินภายนอก ซึ่งผู้วิจัยครั้งนี้ได้นำมาใช้เป็นแนวกำหนดกรอบแนวคิด และสร้างเครื่องมือการวิจัยได้อย่างดียิ่ง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากการศึกษาสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ ได้ค้นพบจุดแข็งและจุดอ่อนในสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ จุดแข็งคือสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยสูงในรายด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะ มีจุดแข็งที่การไม่ประพฤดิเสื่อมเสียแก่ตนเองและ สมศ. จุดอ่อนคือ การไม่เก็บเอกสารของหน่วยและสมศ. และการมีเจตคติที่ไม่ดีต่อหน่วยที่ตนสังกัด และ สมศ. ในด้านความรู้ นั้น มีจุดแข็งที่การรู้บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินภายนอก รู้หลักการและจุดประสงค์ของการประเมินภายนอก จุดอ่อนคือ การเขียนรายงานและการบันทึกภาคสนาม ส่วนด้านทักษะนั้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่มีจุดแข็งคือ การสร้างบรรยากาศที่ดีในการประเมิน และการรายงานด้วยวาจา จุดอ่อนคือ การไม่วางแผนการประเมิน และไม่เตรียมงานล่วงหน้า ส่วนปัญหาที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดได้แก่ การขาดทักษะในการบันทึกภาคสนามและการเขียนรายงาน การขาดความรู้ในระเบียบกฎเกณฑ์ของหน่วยและ สมศ. การไม่ศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและไม่บันทึกข้อมูลล่วงหน้า การหยุดประเมินเพราะหน่วยประมูลงานไม่ได้ การขาด

ประสิทธิภาพในการบริหารของ สมศ. และหน่วยประเมิน การตรวจอ่านของผู้ประเมินอกิมาณ ภายนอกไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาส่วนหนึ่งยังไม่ ถูกต้องสมบูรณ์ จากจุดแข็งและจุดอ่อนรวมทั้งปัญหาของผู้ประเมินภายนอกดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะ จำแนกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรให้ความสำคัญกับการประเมินภายนอก โดย ดำเนินการให้ทุกระดับและทุกประเภทสถานศึกษา ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ว่าด้วยการประกัน คุณภาพโดยเคร่งครัด
- 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสร้างความตระหนัก ในความสำคัญของการประกันคุณภาพให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในสังกัดอย่างทั่วถึง
- 3) สมศ. ควรถือเอาการพัฒนาหน่วยประเมินและผู้ประเมินภายนอกเป็น ภาระสำคัญที่ต้องดำเนินการต่อไป.

3.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) สมศ. ควรพิจารณานำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุงระบบ วิธีการ บริหารงานของ สมศ. รวมทั้งพิจารณาปรับหลักสูตรการอบรมผู้ประเมินภายนอกให้เน้นที่ทักษะ ปฏิบัติให้มากขึ้น ควรใช้การพัฒนาผู้ประเมินควบคู่กับการสอบต่ออายุการรับรอง ควรรับนาระบบ การประกันคุณภาพมาใช้กับ สมศ. เองและใช้กับหน่วยประเมินภายนอก ตามแนวทางวิจัยของ ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ และมีรายงานการประเมินตนเองต่อสาธารณชนทุกปี และควร ดำเนินการเพิ่มเงินค่าตอบแทนแก่ผู้ประเมินและหน่วยประเมินอย่างเป็นทางการ เป็นธรรมเนียม เพิ่มความเคร่งครัด ในการควบคุมดูแลผู้ประเมินภายนอกในด้านคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งพัฒนาผู้ประเมินอกิมาณ ภายนอกให้ได้มาตรฐานเดียวกัน
- 2) หน่วยประเมินควร พิจารณานำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุงระบบ วิธีการบริหารงานของหน่วย และพัฒนาสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกในหน่วยของตนให้ได้ มาตรฐาน สมศ. โดยใช้แนวการพัฒนา 7 มาตรฐานของหน่วยประเมินตามแนวทางวิจัยของ ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ (2547) หน่วยควรดูแลผู้ประเมินในสังกัดให้ใกล้ชิดในขั้นตอนการประเมิน ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการประเมิน ควรมีการพัฒนาาระบบสารสนเทศของหน่วยให้สมบูรณ์ และพร้อมใช้งาน
- 3) ผู้ประเมินควร พิจารณานำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุงตนเอง และทีมงานให้ได้มาตรฐาน สมศ. โดยการศึกษาหาความรู้และฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ทักษะในการบันทึกภาคสนามและการเขียนรายงาน ผู้ประเมินควรทบทวนจรรยาบรรณผู้ประเมิน

ภายนอก ควรให้ความสำคัญกับข่าวสารและเอกสารจาก สมศ. และหน่วยประเมินให้มากขึ้น
ควรร่วมกันเสนอข้อควรพัฒนาแก่หน่วยประเมิน

4) เขตพื้นที่การศึกษา ควรเพิ่มการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติการประกัน
คุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มากขึ้น

3.1.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ ในเชิงสมรรถนะที่แท้จริง (Actual Outcome) ผิดกับการวิจัย
ของหลายท่านที่ผ่านมา ที่วิจัยในสมรรถนะที่พึงประสงค์ (Expected Outcome) แต่การวิจัยในครั้ง
นี้เป็นเพียงข้อคิดเห็นของผู้ประเมินภายนอกในลักษณะการประเมินตนเองเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น
เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นจากบุคคลหลายกลุ่ม ควรศึกษาจากผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย เช่น ฝ่ายรับการ
ประเมินอันได้แก่บุคลากรของสถานศึกษาที่รับการประเมิน ฝ่ายฝึกอบรมในหน่วยอบรม ตลอดจน
ฝ่ายบริหารการประเมิน เช่น หน่วยประเมิน เป็นต้น

2) การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้เท่านั้น ควรทำการวิจัยในขอบข่ายพื้นที่ที่กว้างออกไปเป็นการวิจัย
ระดับประเทศด้วย และควรทำการวิจัยสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกในระดับอุดมศึกษาด้วย

3) การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้แล้วส่วนหนึ่ง ต่อไปควรจะทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
ระดับสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของผู้ประเมินภายนอกกับคุณภาพของผลการประเมินด้วย